

Beslut

Datum 2024-06-04

Dnr 2023:8101

Sida **1 (22)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid Jämtlands Gymnasium Wargentin 2C i Östersund, med
Jämtlands Gymnasieförbund som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Jämtlands Gymnasium Wargentin 2C avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Jämtlands Gymnasium Wargentin 2C den 17 april 2024 och genomförde intervjuer med elever och lärare. Därvid genomfördes intervjuer med lärare och rektorn via länk den 18 april 2024. Besök och intervjuer genomfördes av utredarna Marcus Rönnegård och Ewa Mölleryd.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Jämtlands Gymnasium Wargentín 2C i Östersund uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **låg utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- genomför en undervisning om kunskapsområdet som är aktuell och uppdaterad och som är ett integrerat inslag under alla gymnasieår
- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska könsrelaterade maktstrukturer och hedersförtryck

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Jämtlands Gymnasium Wargentín 2C i Östersund uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **låg utsträckning** utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- utveckla strategier för ett tillitsfullt och inkluderande klassrumsklimat och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 december 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Skicka redogörelsen via e-post till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar det skiljer sig mellan olika program på skolan hur pass aktuell och fördjupande undervisningen är. Undervisningen fångar sällan upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet och lärarna tar i sin undervisning inte hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet återkommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Undervisningen synliggör dock inte olika perspektiv på kunskapsområdet.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att eleverna får få möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt i fråga om könsroller och hedersförtryck. Eleverna får i undervisningen sällan reflektera över empati, respektfulla relationer och samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att lärarna har vissa insatser för att främja klassrumsklimatet. Det förekommer inslag i undervisningen som synliggör begränsande normer. Det finns inga särskilda klassrumsregler för att främja god samvaro och ömsesidig respekt när undervisningen berör kunskapsområdet.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att lärarna är medvetna om att det finns värderingar bland vissa elever som strider mot de delar av värdegrunden som kan knytas till kunskapsområdet. Problem med nedsättande uttryck som skolan identifierat i värdegrundsarbetet behandlas dock inte i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att undervisningen inte utgår från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet. Eleverna har begränsade möjligheter att påverka undervisningen.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet återkommer i varierande grad i undervisningen under åren på gymnasiet

Skolinspektionens granskning visar att undervisning om sexualitet, samtycke och relationer finns med i olika kurser, men att det skiljer sig mellan olika program hur uppdaterad undervisningen är.

I intervjuer med såväl elever som lärare och rektorn framkommer att det finns inslag som rör kunskapsområdet inom alla gymnasieår. Exempelvis berättar en lärargrupp att de tar upp kunskapsområdet under åren 1 och 2. Eleverna på humanistiska programmet uppger att det ingår i alla tre åren, esteteleverna i åren 1 och 3 och eleverna på försäljnings- och serviceprogrammet främst i åren 2 och 3. Eleverna har olika bild av hur aktuell undervisningen är och uppger att det skiljer sig åt mellan lärare, ämnen och program. Några intervjuade elever berättar att lärarna håller sig uppdaterade, medan några uppger att det ibland blir mycket repetition av sådant eleverna redan kan. I intervjuer med lärare framkommer att en del lärare använder sig av färsk statistik och aktuell lagstiftning för att visa på skillnader över tid. En lärare har uppdaterat vissa läromedel som rör kunskapsområdet. En annan lärare berättar att det finns många användbara poddar och att dessa i sin tur hänvisar till olika litteratur som läraren använder i sin undervisning.

Undervisningen fångar sällan upp dagsaktuella frågor knutna till kunskapsområdet

Granskningen visar att det händer att vardagshändelser eller aktuella samhällsfrågor frågor med koppling till kunskapsområdet blir en del av undervisningen, men att det inte är regelbundet och planerat.

Elevintervjuerna ger en skiftande bild av hur lärarna fångar upp aktuella frågor om kunskapsområdet. Elever på högskoleförberedande program uppger att lärarna sällan gör det. Några elever nämner dock att en lärare tog upp samtyckeslagen i samband med förändringarna i läroplanen. En annan elev berättar att de på elevernas initiativ diskuterat den så kallade "snippadomen" när den kom. Även eleverna på yrkesprogram berättar att dagsaktuella frågor sällan blir en del av undervisningen. I intervju med lärare framkommer att det skiftar hur ofta aktuella frågor som rör kunskapsområdet blir en del av undervisningen och att mycket beror på elevernas ålder. En lärare uppger att eleverna i år 3 ställer fler frågor, medan eleverna i år 1 inte vågar fråga i samma utsträckning. En lärare brukar dela in eleverna i olika grupper där de får diskutera vad de vill inom kunskapsområdet, varefter de lyfter diskussionen i helklass.

Undervisningen breddar och fördjupar inte perspektiv genom att använda annan personal med kompetens inom kunskapsområdet

Granskningen visar att skolans elevhälsa eller externa aktörer inte varit en del i undervisningen om sexualitet samtycke och relationer.

Rektorn uppger att lärarna kan använda elevhälsan i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer och vill också uppmuntra att lärarna bjuder in externa föreläsare. Några elever på högskoleförberedande program berättar att de fått besök av skolans kurator, men att det inte var en del av undervisningen utan av mer allmän karaktär. Såväl elever på yrkesprogram som lärare och rektorn uppger att eleverna fått besök av Kvinnojouren och Riksförbundet för sexuell upplysning (RSFU). Dessa organisationer tog upp olika ämnen som rör sexualitet, samtycke och relationer, dock utan koppling till lärarnas undervisning.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kunskapsområdet återkommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnen

Granskningen visar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer på skolan är ett inslag som förekommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Lärare och elever ger i intervjuer en samstämmig bild och anger naturkunskap, svenska, historia, engelska, religionskunskap, matematik och samhällskunskap som exempel. De nämner även kurser inom ämnen som inte är gymnasiegemensamma.

En majoritet av eleverna berättar att kunskapsområdet är mest framträdande i ämnet naturkunskap. Både elever och en lärare i naturkunskap berättar att det ingår i kursen naturkunskap 1b. I intervjuer med såväl elever som lärare och rektorn framkommer att undervisningen i svenska och engelska berör olika aspekter av området i den litteratur eleverna läser eller genom film. Inom religionskunskapen möter eleverna olika perspektiv genom de delar som handlar om etik. I historieundervisningen förekommer inslag som rör den historiska utvecklingen vad gäller förhållandet mellan manligt och kvinnligt. En lärare uppger att i kursen matematik 1b får eleverna ta del av lönestatistik med jämförelser mellan könen. En annan lärare berättar att i samhällskunskap 1b får eleverna lära sig om hur könsmaktsordningen kan skilja sig mellan olika länder.

Såväl lärare som rektorn berättar att skolans ämnes- och arbetslag fått i uppdrag att föra in sexualitet, samtycke och relationer i undervisningen. Enligt rektorn har medvetenheten ökat bland lärarna, men uppger samtidigt att det finns en hel del kvar att göra för att säkerställa att kunskapsområdet kommer alla elever till del.

Undervisningen synliggör inte olika perspektiv på kunskapsområdet

Granskningen visar att undervisningen om kunskapsområdet kännetecknas av att lärarna generellt undervisar i sina respektive ämnen utan större hänsyn till elevernas övriga utbildning.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att det vid tiden för granskningen inte finns någon övergripande plan för att synliggöra för eleverna hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop, men att skolan ska inleda ett sådant arbete. Enligt intervjuade elever skiljer sig undervisningens fokus mellan olika lärare. De uppger att en del lärare mer går på djupet, medan andra lärare knappt tar upp kunskapsområdet. Elever och lärare räknar upp olika aspekter som förekommer i de olika ämnena, exempelvis relationer i svenska, samtycke och preventivmedel i naturkunskapen och maktstrukturer inom historia och religionskunskap. Några lärare berättar att det finns kollegor som samarbetar i par och att det råder visst samarbete inom arbetslaget, men att det också finns lärare som endast följer sin egen planering.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Undervisningen ger eleverna begränsade möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt i fråga om könsroller och hedersförtryck

Granskningen visar att undervisningen berör olika föreställningar om hur könstillhörighet kan påverka människors livsvillkor. Vidare framkommer att det främst är i undervisningen i naturkunskap som eleverna fått möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier. Ingen av de intervjuade eleverna har i någon större utsträckning fått

möjlighet att utveckla kunskaper om sådana maktstrukturer som rör hedersförtryck.

Elever på högskoleförberedande program berättar att de haft moment om könsroller inom historia, svenska och engelska men att det skiljer sig åt mellan programmen hur pass djupt läraren går in på det. Exempelvis har de mött frågeställningar om vad som är feminint och maskulint, transsexualitet samt hur kvinnors situation förändrats under historien. Eleverna på yrkesprogrammet uppger att de berört detta i naturkunskap och historia. Exempelvis har de pratat om machokulturer och vilken betydelse könsrollerna spelat historiskt i samband med krig. I intervjuer ger lärarna några exempel. Enligt en lärare i samhällskunskap får eleverna lära sig om värderingar och normkritik i ett samhällsperspektiv. Några lärare som undervisar i svenska, historia och engelska berättar att de pratat om synen på kvinnor under antiken och kvinnors frigörelsekamp samt behandlat litteratur om hur människor påverkas av sitt ursprung.

Av såväl elev- som lärarintervjuer framgår att det förekommer vissa inslag i främst undervisningen i naturkunskap som handlar om att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. En lärare i naturkunskap berättar att undervisningen tagit upp ämnet pornografi och har försökt belysa detta ur olika perspektiv, exempelvis genom att jämföra trender och sexualiserade bilder och visa att inspirationen kommer från pornografin. Elever på yrkesprogram berättar att de fått se hur kvinnor och män framställs i olika reklamannonser. De uppger även att när Kvinnojouren besökte skolan så berättade de om sexualiserade bilder, men det var inte kopplat till undervisningen.

Eleverna kan inte ge några tydliga exempel på inslag som ger dem möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Några elever uppger att de knappt berört detta i undervisningen. En lärare ger exempel på att litteraturen kan ta upp ämnet, men i så fall om eleverna väljer sådana böcker. En lärare i samhällskunskap uppger att eleverna får lära sig om hederskultur mer övergripande med jämförelser länder emellan.

Undervisningen innehåller få inslag som ger eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och lära sig om samtycke

I granskningen framkommer att eleverna i begränsad omfattning får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. De exempel som framkommer i intervjuer rör främst undervisningen i naturkunskap.

Enligt elever på såväl yrkesprogram som högskoleförberedande program har de berört frågor om empati och samtycke på naturkunskapen. Elever och lärare berättar att undervisningen i naturkunskap handlat om bra och dåliga relationer,

respekt, vänskap och kärlek. Några elever berättar dock att deras undervisning om empati och kärlek främst rört sig på mer övergripande nivå och exempelvis rört skillnader mellan olika kulturer. Några elever uppger att de inte fått undervisning om samtycke i något ämne. I lärarintervjuerna framkommer få konkreta exempel. I historia brukar någon lärare ta upp historiska dokument som rör frågor om våldtäkt och samtycke. Inom religionskunskapen har eleverna fått undersöka hur religioner ser på olika situationer som kan uppstå i en relation och inom de delar som rör etik har läraren och eleverna pratat om vad som är en god gärning. Flera elever berättar dock att de skulle vilja se mer faktainslag om samtycke och relationer i undervisningen generellt, eftersom det finns behov av att eleverna på skolan får insikt i dessa frågor.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Undervisningen innehåller vissa aktiva insatser för att främja ett öppet och tryggt klassrumsklimat

Granskningen visar att lärarna har olika arbetssätt som syftar till att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet inom ramen för undervisningen, men att det trots detta finns elever som inte upplever att de kan samtala och reflektera fritt.

I intervjuerna framkommer det att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Några elever på estetiska programmet berättar att det händer ibland men inte ofta, medan elever på humanistiska programmet uppger att reflektioner enskilt eller i grupp är ett etablerat arbetssätt bland lärarna. Elever på yrkesprogram berättar också att de haft diskussioner, till exempel om hur man kan reagera om någon blir diskriminerad.

Lärarna arbetar på olika sätt för att främja klassrumsklimatet. Såväl elever som lärare uppger att eleverna fått göra gruppövningar och att de har trygghetsskapande arbete på mentorstiden. Lärarna arbetar även med fasta placeringar för eleverna. Elevernas upplevelser av klassrumsklimatet när det

handlar om sexualitet, samtycke och relationer skiljer sig dock åt. Enligt eleverna på högskoleförberedande program är det lugnt och en bra stämning. De kvinnliga eleverna på yrkesprogram uppger däremot att det förekommer skällsord och homofoba uttryck och enligt några elever vidtar lärarna inte tillräckliga åtgärder. De manliga eleverna på yrkesprogram delar dock inte riktigt den bilden, utan berättar att stämningen brukar var lugn och avslappnad. Vissa elever upplever dock att de måste ha "rätt" åsikter för att inte bli stämplad som rasist eller manschauvinist. Lärarna bekräftar bilden och någon uppger att det finns elever på skolan som uppfattar att de blir utsatta för radikalfeministiska idéer.

Det förekommer inslag i undervisningen som synliggör begränsande normer

Granskningen visar att undervisningen i stort har ett innehåll som är inkluderande och att det förekommer inslag som synliggör begränsande normer. Det skiftar dock mellan programmen huruvida eleverna får möjlighet att också utmana sådana normer.

Av lärarintervjuerna framgår att det skiljer sig mellan lärarna hur undervisningen tar upp begränsande normer. Det finns även exempel på detta i den skriftliga lektionsplanering Skolinspektionen tagit del av. Ett exempel är en lärare i engelska som visat film för eleverna som berör homosexualitet och inkluderande lagstiftning. En annan lärare uppger att eleverna inte explicit möter normkritik i undervisningen, men att det finns inslag av detta i vissa undervisningsmaterial. En lärare i historia har haft inslag om transvestism på 1700- och 1800-talen, vilket inneburit att eleverna fått göra jämförelser om synen på detta nu och då.

I intervjuer med elever på handelsprogrammet framkommer att eleverna pratat om normer i naturkunskapen och att de sett en video kopplat till det. Några elever berättar dock att de upplever att många lärare undviker frågor om sexuella läggningar eftersom att det är för känsligt att ta upp. I intervjuer med elever på högskoleförberedande program framkommer att det på estetiska programmet är underförstått bland eleverna att det finns normer, men att det inte är något de pratat om uttryckligen på lektionerna. Det förekommer dock då och då i undervisningen. På humanistiska programmet är normkritik en del av textanalysarbetet, vilket bland annat innebär att eleverna får göra jämförelser av synen på sådant som varit normbrytande under historien. Exempelvis har eleverna fått välja böcker som berör ämnen som homosexualitet och kvinnoförtryck. De har även blivit uppmuntrade att skriva om karaktärer i olika böcker och koppla det till verkligheten.

Det finns vissa generella arbetssätt för att främja klassrumsklimatet

Granskningen visar att det finns vissa generella strategier och arbetssätt i undervisningen för ett respektfullt klassrumsklimat.

Eleverna berättar att det inte finns några särskilda regler vid undervisning som berör specifikt sexualitet, samtycke och relationer. Några elever framhåller dock en lärare i naturkunskap som har tydliggjort vad som gäller vid dessa sammanhang. De berättar bland annat att läraren är bra på att säga till om någon elev går över gränsen. I intervju bekräftar läraren elevernas upplevelser och uppger att det handlar om att markera för eleverna att kunskapsområdet rör känsliga frågor. Läraren brukar därför samla in elevernas telefoner för att det inte ska uppstå situationer där elever kan bli inspelade eller fotade.

I intervjuer ger lärarna olika exempel på hur de verkar generellt för att främja klassrumssituationen. En lärare berättar att de har allmänna förhållningssätt för att det ska vara tryggt för eleverna och brukar bland annat dela in eleverna i enskilt arbete, par eller helgrupp beroende på situationen. En lärare berättar att det ska vara så demokratiskt som möjligt och brukar dela in eleverna i basgrupper för att de ska kunna diskutera på ett bra sätt.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Det förekommer destruktiva jargonger på lektionerna som lärarna inte tar hand om och behandlar inom ramen för undervisningen

Granskningen visar att det förekommer att destruktiva jargonger får passera på lektionerna och att lärarna generellt inte tar tillfället i akt att behandla sådana utspel inom ramen för sexualitet, samtycke och relationer.

Av såväl elev- som lärarintervjuer framgår att de högskoleförberedande programmen inte har några problem med uttryck för intolerans bland eleverna. Det förekommer dock nedsättande kommentarer inom yrkesprogrammet, bland annat om homosexuella och transpersoner. Enligt vissa elever bemöter lärarna inte utspelen tillräckligt och uppger att lärarna inte heller följer upp dessa situationer. Lärarna berättar att det råder åsiktsfrihet på lektionerna, men att det finns en gräns. Någon lärare uppger att det hänt att någon elev uttryckt sig nedsättande om personer av motsatt kön eller med annan sexuell läggning och människor med annan etnicitet. I dessa fall har läraren försökt föra dialog och bett eleven utveckla och förklara vilka grunder som eleven baserar sina åsikter på. Läraren har inte tagit fallet vidare till rektorn, men har pratat med kollegorna i lärarlaget.

Uttryck för intolerans på skolan problematiseras inte i undervisningen

Granskningen visar att lärarna är medvetna om att det finns elever på skolan som på olika sätt uttrycker intolerans i strid mot de värden som läroplanen anger. Lärarna arbetar dock inte med det i undervisningen.

I intervjuer med såväl elever som lärare och rektorn ger de en samstämmig bild av att det finns problem med bristande respekt för människors olikheter. Det handlar om kränkningar mot elever, som enligt elever på andra program har ett annorlunda uttryck eller som på annat sätt sticker ut. Eleverna berättar att det leder till otrivsel och otrygghet, framförallt för elever på estetiska programmet men även humanistelever har varit utsatta. Enligt eleverna gör lärarna inte tillräckligt för att bryta dessa beteenden bland eleverna. Lärarna berättar att de känner till elevernas behov av värdegrundsarbete, men det framkommer inga exempel i intervjuerna som tyder på att lärarna använder sin kännedom om dessa problem i sin undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Enligt lärarna hanterar skolläring och personal dessa frågor på mentorstid och på skolnivå inom ramen för olika forum.

Elevdelaktighet

Undervisningen utgår inte från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet

Granskningen visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av såväl elev- och lärarintervjuer framgår att eleverna inte är direkt delaktiga i planeringen av de delar av undervisningen som rör kunskapsområdet. Det händer att eleverna tar upp något som rör sexualitet, samtycke eller relationer under lektionens gång och att läraren då för in det i undervisningen. Både elever och lärare berättar att lärarna använder generella kursutvärderingar, dock inga specifika frågor om hur eleverna uppfattar delar av undervisningen som rör kunskapsområdet. Några lärare uppger att ibland kan eleverna få ett visst inflytande över arbetssätt och redovisningsformer, men det är inte kopplat till kunskapsområdet.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- genomför en undervisning om kunskapsområdet som är aktuell och uppdaterad och som är ett integrerat inslag under alla gymnasieår

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Rektorn har även ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.¹ Lärarna ska organisera och genomföra arbetet så att eleverna får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.² Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena, antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.³ Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Av granskningen framgår att det skiljer sig mellan olika utbildningsprogram hur pass uppdaterad och fördjupande undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer är. Det har förekommit att skolan bjudit in externa aktörer för att informera eleverna, men detta har snarare handlat om separata aktiviteter och inte inslag för att bredda och fördjupa lärarnas undervisning. Det framkommer få exempel på strategier för att fånga upp frågor som eleverna möter i sin vardag och göra dem till en del av undervisningen. Granskningen visar också att lärarna inte samordnar sin planering för kunskapsområdet. Eleverna möter begränsade perspektiv gällande hur kunskapsområdet hänger ihop och generellt ger undervisningen eleverna få möjligheter till fördjupning i genom att tillämpa olika perspektiv. Det leder till att eleverna inte får en helhetsbild av vad kunskapsområdet innefattar. Genom att undervisningen utifrån kunskapsområdet är återkommande, att lärarna är lyhörda för eleverna när de vill lyfta aktuella frågor samt genom att använda kompetens från elevhälsan, annan personal eller

¹ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

² Lgy 11 avsnitt 2.1 Kunskaper

³ Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

externa organisationer kan lärarna bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen. Om lärarna dessutom har kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till det, kan de närma sig kunskapsområdet tillsammans med kollegor och skapa en helhet för eleverna och ge dem möjlighet till fördjupning i ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna möjligheter att hålla sig á jour med utvecklingen inom kunskapsområdet och därmed fånga vad ungdomar och unga vuxna pratar om, upplever och eventuellt också kan utsättas för. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer-i-undervisningen](#). Rektorn behöver också ge lärarna förutsättningar att utforma undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så att den på något sätt integreras i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna behöver kunna samarbeta med varandra genom exempelvis ämnesövergripande undervisning, i syfte att fördjupa och bredda kunskapsområdet. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer](#).

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen även behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska könsrelaterade maktstrukturer och hedersförtryck

Läroplanen anger att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁴

Granskningen visar att det skiljer sig mellan programmen på skolan i vilken utsträckning eleverna får undersöka hur olika föreställningar om könstillhörighet kan påverka människors livsvillkor. Vidare framkommer att det främst är inom undervisningen i naturkunskap som eleverna fått möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier. Inga elever får heller möjlighet att utveckla kunskaper om sådana maktstrukturer som rör hedersrelaterad problematik. Undervisningen innehåller få inslag som innebär att eleverna får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. De exempel som framkommer i granskningen rör främst undervisningen i naturkunskap. Genom att förmedla betydelsen av samtycke, omfatta kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

och förtryck samt att utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer. En sådan undervisning av hög kvalitet kan bidra till främjande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska ha ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att uppmuntra och utmana eleverna att undersöka maktstrukturer kopplade till kön och att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. Eleverna behöver också få möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till heder och reflektera över exempelvis oskudsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematik omfattar både kvinnor och män. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet samtycke och relationer](#) och [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#).

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- utveckla strategier för ett tillitsfullt och inkluderande klassrumsklimat och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger

Läroplanen anger att läraren ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska läraren planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska också uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Tillsammans med eleverna ska läraren utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.⁵ Vidare anger läroplanen att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana

⁵ Lgy 11, avsnitt 2.2 *Normer och värden, Riktlinjer*

tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁶

Av granskningen framgår att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna verkar på olika sätt för att generellt främja klassrumsklimatet och skapa trygghet inom ramen för undervisningen. Trots detta finns det elever som inte upplever att klimatet tillåter dem att samtala och reflektera fritt. Det framgår också att det skiftar beroende på vilket program eleverna läser på huruvida de får möjlighet att utmana begränsande normer. De elever vars undervisning innehåller textanalyser och skrivuppgifter om normer, har större möjlighet att arbeta med normkritik mer fördjupat jämfört med andra elever. Det finns en medvetenhet bland lärarna att vissa elever på skolan på olika sätt uttrycker värderingar eller visar intolerans på sådant sätt som strider mot läroplanen och som kan knytas till kunskapsområdet. Lärarna fångar dock inte upp dessa uttryck för värdegrundsproblem för att kunna behandla dem inom ramen för undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Genom att ha ett normmedvetet förhållningssätt kan läraren skilja mellan personligt och privat och undvika att undervisningen förstärker normer som dominerar i skolan och i samhället.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar för att verka för ett tillitsfullt klassrumsklimat när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer. Det handlar om att inkludera och involvera alla elever, även elever som vanligtvis inte tar till orda i klassrummet. Det kan också handla om att ha funktionella regler för diskussioner och samvaron i klassrummet och hur eleverna ska uppträda när de inte är överens. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Stöd-i-arbetet Regler-och-förväntningar-på-elever-i-undervisningen](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Aktivt-jämställdhetsarbete-i-skolan](#). Lärarna behöver även ha förutsättningar att bemöta utspel och uttryck för intolerans bland eleverna samt förutsättningar att arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger. I detta arbete är det viktigt att läraren är en aktiv samtalsledare i klassrummet som styr och leder elevernas samtal, dels för att nyansera och utmana, dels för att se till att samtalen sker på ett tryggt och respektfullt sätt. Bland de mänskliga rättigheter som skolan ska förmedla och förankra respekt för finns åsikts- och yttrandefriheten. Det innebär att elever har rätt att ha åsikter som också står i strid med skolans värdegrund. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Publikationsserier 2022 Främja förebygga upptäcka och åtgärda](#).

⁶ Lgy11, avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet*

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen även behöver utvecklas inom området enligt följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁷

Granskningen visar att eleverna på skolan har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna frågar sällan eleverna om vilka frågor och perspektiv inom kunskapsområdet som är viktiga att ta upp i undervisningen. Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen och att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt för att fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#).

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Indra Kullenberg, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Marcus Rönnegård. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Ewa Mölleryd deltagit.

⁷ Lgy 11 avsnitt 2, *Skolans värdegrund och uppdrag*, 2.2 Normer och värden.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁹ Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.¹²

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.¹³

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem

⁸ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

¹³ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.¹⁴

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹⁵

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁶

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁷ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

¹⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹⁸

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.¹⁹ Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.²⁰

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²¹

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.²² Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

¹⁹ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

²⁰ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

²¹ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

²² 2 kap. 25 § skollagen.

insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.²³

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.²⁴

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)²⁵

²³ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

²⁴ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

²⁵ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.